

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Патопсихологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми «Психологія».

Розробники: Стаднік А.В., доцент

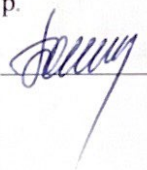
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри психології

протокол № 13 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «29» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Олена ПОПАДИЧ

© Стаднік А.В., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	3	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,4 аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 46	5	
	Лекції:	
	24	
	Практичні (семінарські):	
	-	-
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	20	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» є ознайомити студентів із теоретичними та методологічними основами та системою знань про зміст та визначення детермінант, особливостей поведінки осіб з психічними аномаліями. Сформувані знання про зміст видів, психологічних чинників і психологічних особливостей корекції поведінки особистості з психічними аномаліями, а також сприяти розвитку відповідних умінь і навичок.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

СК10. Здатність дотримуватись норм професійної етики

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК9 Психофізіологія

ОК16 Загальна психологія

ОК20 Вікова психологія

ОК24 Психодіагностика

ОК25 Диференціальна психологія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога	ПР16
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПР18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Патопсихологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти здійснювати аналіз видів розладів психіки, розуміти психологічні особливості порушень емоційно-вольової сфери, свідомості, особистості. Знати вікові порушення психічного розвитку особистості, патопсихологічні синдроми. Застосовувати методи діагностики та корекції психічних порушень.	ПР1
Знати закономірності виникнення та проявів розладів психіки, психологічних особливостей порушень емоційно-вольової сфери, свідомості, особистості. Знати особливості проявів порушення психічного розвитку на різних вікових етапах.	ПР2
Вміти брати на себе відповідальність щодо професійного самовдосконалення, навчання, саморозвитку та розширення знань у межах патопсихології.	ПР16
На основі знань патопсихології вміти вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПР18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: екзамен, модульна контрольна робота у письмовій формі, реферат, презентація, доповідь.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна (лабораторні заняття: (підготовка доповідей, рефератів, презентацій з подальшим захистом та відповідей на проблемні питання на лабораторних заняттях).

Форма модульного контролю: письмова (модульна контрольна робота у вигляді відповідей на питання різного рівня складності).

Форма підсумкового семестрового контролю: усна (екзамен).

Денна форма

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
8	9	9	8	8	8		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	50	100
13	13	12	12		

T7, T8 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття	6	30	4	30
Доповідь	6	10	4	10
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється у межах 50 балів.

Модульна контрольна робота складається із трьох рівнів складності. Завдання першого рівня сприяє більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Завдання другого рівня покликане оцінити знання з тематичної проблематики, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Завдання третього рівня має творчо-аналітичний характер.

В цілому оцінка 41-50 виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу.

Оцінка 31-40 виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу

Оцінка 21-30 виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог.

Оцінка 11-20 виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки.

Оцінка 6-10 виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки.

Оцінка 1-5 виставляється студенту, який виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка 0 виставляється студенту, який має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Бали	Критерії оцінювання
F	Студентом дана неправильна відповідь на запитання. Він ухилився від аргументації, виявив незадовільні знання понятійного апарату, спеціальної літератури або взагалі нічого не відповів. Практично не знає психолого-педагогічної термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь.
FX	Має уяву про психолого-педагогічну термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок на які не звертає уваги.
E	Студентом в цілому дана правильна відповідь на поставлене запитання. Проте він не зміг переконливо аргументувати її, помилився у використанні понятійного апарату, виявив низький рівень знання відповідних літературних першоджерел. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні психолого-педагогічні терміни. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань в вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки які при допомозі здатен виправити. Повністю відсутнє знайомство з інформацією що викладена в додатковій літературі.
D	Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях які закладені у навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отриманні при вивченні інших дисциплін.
C	На основі оволодіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі. Знайомий з психолого-педагогічними періодичними виданнями поточного року.
B	Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно приміняти у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. В процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу в університеті.
A	Студентом дана правильна і вичерпна відповідь на поставлене запитання. При цьому виявлено високий рівень володіння понятійним апаратом, знання першоджерел. На основі досконалого знання матеріалу предмету студент набуті знання, вміння та навички використовує при рішенні нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Історія розвитку та визначення поняття патопсихології.

Розвиток уявлень про патопсихологію в дореволюційний період. Розвиток уявлень про патопсихологію у післяреволюційний період. Розвиток уявлень про патопсихологію на сучасному етапі. Предмет та основні завдання патопсихології. Структура патопсихології. Взаємозв'язок патопсихології з іншими галузями наукового знання та практики.

Тема 2. Моделі патології.

Характеристика біологічної моделі патології. Біологічне пояснення, методи терапії. Характеристика психодинамічної моделі патології. Теорія З.Фрейда та інші психодинамічні пояснення, методи терапії. Характеристика поведінкової моделі патології. Поведінкове пояснення, методи терапії. Характеристика когнітивної моделі патології. Когнітивне пояснення, методи терапії. Характеристика екзистенціально-гуманістичної моделі патології. Гуманістична терапія та терапія Роджерса. Гештальт-теорія та терапія. Екзистенційні теорії. Характеристика соціокультурної моделі патології. Соціокультурне пояснення, методи терапії.

Тема 3. Види розладів психіки.

Характеристика порушення відчуття та сприймання, визначення основних понять. Характеристика порушення уваги, визначення основних понять. Характеристика порушення пам'яті, визначення основних понять. Характеристика порушення мислення, визначення основних понять. Характеристика порушення мовлення, визначення основних понять.

Тема 4. Порушення емоційно-вольової сфери особистості.

Поняття про волю та види порушення вольової сфери. Гіпобулія, гіпербулія, парабулія. Поняття про емоції та види порушення емоційної сфери. Емоційні синдроми. Маніакальний синдром. Депресивний синдром. Апатичний синдром.

Тема 5. Розлади свідомості.

Поняття про порушення свідомості. Характеристика видів порушення свідомості. Оглушений стан свідомості. Деліріозний стан потьмарення свідомості. Онейродний стан потьмарення свідомості. Аменція. Характеристика видів порушення самосвідомості. Деменція. Псевдодеменція.

Тема 6. Розлади особистості.

Поняття про порушення особистості. Види порушення особистості. Параноїдний розлад особистості. Шизоїдний розлад особистості. Антисоціальний розлад особистості. Пограничний

розлад особистості. Нарцисичний розлад особистості. Уникаючий розлад особистості. Залежний розлад особистості. Обсесивно-компульсивний розлад особистості. Шизотипічний розлад особистості.

Модуль 2

Тема 7. Вікові порушення психічного розвитку особистості.

Порушення психічного розвитку немовлят, дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку. Порушення психічного розвитку у підлітковому віці, ранній юності, зрілому та похилому віці.

Тема 8. Патопсихологічні синдроми.

Характеристика шизофренічного синдрому. Характеристика афективно-ендогенного синдрому: ендогенно-маніакальна, ендогенно-депресивна форма. Характеристика олігофренічного синдрому. Характеристика органічного синдрому: ендогенно-органічний, екзогенно-органічний. Характеристика особистісно-аномального синдрому. Характеристика психогенно-невротичного синдрому.

Тема 9. Патопсихологічний розвиток як фактор девіантної поведінки.

Поняття про девіантну поведінку. Основні види девіантної поведінки. Делінквентна поведінка. Адиктивна поведінка. Особливості людей з адиктивними формами поведінки. Патохарактерологічний тип девіантної поведінки. Психопатологічний тип девіантної поведінки. Форми вияву девіантної поведінки: агресія, аутоагресія (суїцидальна поведінка, зловживання речовинами, які викликають стани зміненої психічної діяльності, порушення харчової поведінки, надцінні психологічні захоплення, надцінні психопатологічні захоплення, характерологічні і патохарактерологічні реакції.

Тема 10. Особливості діагностики та корекції психічних порушень.

Характеристика основних методів дослідження психічних порушень. Основні принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини. Характеристика основних методів психологічної корекції психічних порушень.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
5-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Історія розвитку та визначення поняття патопсихології.	9	2	-	2	-	5
Тема 2. Моделі патології	9	2	-	2	-	5
Тема 3. Види розладів психіки	9	2	-	2	-	5
Тема 4. Порушення емоційно-вольової сфери особистості	8	2	-	2	-	4
Тема 5. Розлади свідомості	8	2	-	2	-	4
Тема 6. Розлади особистості	8	2	-	2	-	4
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль	53	14	-	12	-	27
Модуль 2						

Тема 7. Вікові порушення психічного розвитку особистості	9	2	-	2	-	5
Тема 8. Патопсихологічні синдроми	9	2	-	2	-	5
Тема 9. Патопсихологічний розвиток як фактор девіантної поведінки	8	2	-	2	-	4
Тема 10. Особливості діагностики та корекції психічних порушень	9	2	-	2	-	5
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль	37	10	-	8	-	19
Разом за семестр	90	24	-	20	-	46

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку та визначення поняття патопсихології	2
2	Моделі патології	2
3	Види розладів психіки	2
4	Порушення емоційно-вольової сфери особистості	2
5	Розлади свідомості	2
6	Розлади особистості	2
7	Вікові порушення психічного розвитку особистості	2
8	Патопсихологічні синдроми	2
9	Патопсихологічний розвиток як фактор девіантної поведінки	2
10	Особливості діагностики та корекції психічних порушень	2
Разом		20

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку та визначення поняття патопсихології	5
2	Моделі патології	5
3	Види розладів психіки	5
4	Порушення емоційно-вольової сфери особистості	4
5	Розлади свідомості	4
6	Розлади особистості	4
7	Вікові порушення психічного розвитку особистості	5
8	Патопсихологічні синдроми	5
9	Патопсихологічний розвиток як фактор девіантної поведінки	4
10	Особливості діагностики та корекції психічних порушень	5
Разом		46

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Гальчук О. Я. Клінічна психологія: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів]/ О. Я. Гальчук. – К.: Атіка, 2012. – 216 с.
2. Закалик Г. М. Патопсихологія: понятійнотермінологічний словник: навч. Посіб / Закалик Г. М., Терлецька Ю. М. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 156 с.
3. Зінченко С. М. Патопсихологія / С. М. Зінченко. – К., 2004. – 101 с.
4. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія» / Савенкова І.І. – Миколаїв, 2017. – 158 с.

5. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В.Миколайський. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. – 228 с.
6. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.- уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. – 320 с.
7. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник / І.А..Мартинюк. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 208 с.
8. Максимова Н.Ю. Основи дитячої патопсихології. [Навч. посібник] / Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна, В.Н. Піскун. – К.: Перун, 1996.
9. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики / Мельник А. П. – Луцьк : Іванюк В.П., 2013. – 68 с.
10. Полозенко О. В.Словник термінів із патопсихології / Полозенко О. В., Мартинюк І. А. – К.: НУБіПУ, 2010. – 53 с.
11. Турецька Х. Патопсихологія: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга / Турецька Х., Гурська Т. – Богдан, 2015. – 160 с.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)